

AZ ERDÉSZHIMNUSZT ÉNEKELTÜK BEDŐ ALBERT SÍRJÁNÁL

Még 1987-ben határozta el az oktatási bizottság, hogy *Bedő Albert* halálának hetvenedik évfordulója tiszteletére erdélyi tanulmányutat szervez. Őszintén meg kell vallani, hogy az 1988-ban egyre inkább rosszabbodó magyar—román kapcsolatokat figyelve kérdésessé vált az út. Egyesületünk főtítkárnak biztatására is szükség volt, hogy a tervezetből valóság legyen. (Lásd: *Az Erdő*, 1989. 2. sz., Egyesületi közlemények.)

A szakmai olvasóközönség előtt — úgy vélem — nem kell különösebben bemutatnunk *Bedő Albertet*, illetve munkásságát. Ma már minden egyesületi tag tudja, hogy az ő nevével fémjelzett *Bedő-díj* a legnagyobb elismerés a szakmai tevékenységért. Azt fejezi ki, hogy aki megkapja e kitüntetést, méltó folytatója *Bedő Albert* eszméjének, gyakorlati munkásságának. Egy évszázad telt el, mióta pályájának csúcására ért. Tudjuk, nem egyedüli érdeme, de osztályrésze volt abban, hogy a száz évvel ezelőtti idők az a magyar erdőgazdálkodásnak is fénykora. Felsorolni is nehéz, ezért csak néhány fontosat említünk a hozzá kapcsolódó, tőle el nem választható eseményekből.

1866-ban az újjászerveződő Erdészeti Egyesület titkára volt. *Divald Adolffal* és *Wagner Károlyval* együtt készíti elő az 1879. évi erdőtörvényt. Személyes szerepet vállal az első erdőri iskola megépítésében. (Tankönyvet ír hozzá.) Az erdészeti közigazgatás nyelvét magyarosítja. A kincstári erdőket a magyar állam tulajdonába juttatja, a Földművelésügyi Minisztérium felügyelete alá helyezi a Pénzügyminisztérium kezeléséből. Érdekes összegző munkája a „Magyarország erdőségeiről” c. 1885. évi akadémiai székfoglalója (levelező tag). Szervezi a párizsi világtalálkozó erdészeti részlegét és így tovább. Felismerte korának reformszellemű áramlatát, a gazdasági konjunktúra időszakát és a kedvező nemzeti-politikai lehetőséget! (1896., *Ezeréves Magyarország*) Mind szakmai, mind közéleti tevékenységében a magyar erdészet és a magyar nép egyetemes fejlődését szolgálja. Elévülhetetlen érdemei készítették az oktatási bizottság tagjait arra, hogy tiszteletünket tegyük sírjánál.

Bedő Albert székely családból, Székelyföldről származik. Brassótól északra, a Csíkszereda felé vezető 12-es főúton, Sepsiszentgyörgytől nem messze található három kis falu: Kőrispatak, Kálnok és Zalán. A *Bedő* család ősbirtokos a háromszéki Kálnokon. Erről a gyönyörű vidékről indult élete. *Albert dr. Bedő Lajos* fiaként, Kőrispatakon született, 1839. december 31-én. Apja unitárius lelkész volt. Székelykeresztúri iskola, Kolozsvár, Farkas utcai főgimnázium, majd ugyanitt, az egyetem teológiai kara a sorrend. De 1860-ban átiratkozik a Selmecbányai Erdészeti Akadémiára, Erdészeti szolgálatát Szlovéniában kezdi gyakornokként. Rövid pozsonyi munkásság után, *Divald Adolf* hívására kerül Budapestre, ahol élete végéig él. 1918. október 20-án hunyt el. A szülőfaluját igen nagyon szerető, kiváló magyar ember úgy kívánta, hogy édesanyja mellé, a kálnoki unitárius templom kertjébe temessék.

Íde indult el húsz magyar erdész 1988. október 27-én, reggel öt órakor, Szegedről. Az utat az EXPRESS Utazási Iroda segítségével szerveztük, ez a szállás és étkezés biztosításán kívül semmi mást nem tett. Az ásvóthalmi *Bedő Albert* Szakmunkásképző Intézet IKARUS 211-es autóbuszával vágunk az útnak. Izgalommal vártuk a nagylaki határállomáson való átjutást, mert autóbuszunkban jól látható helyre tettük azt a koszorút, amit a sírra kívántunk helyezni. A várt események következtek: kérdezősködés, válaszadás, tanácskozás, várakozás és kb. egyórai semmittevés után továbbmentek bennünket. Vittük a koszorút és örültünk, hogy a nemzeti színű szalagot jó helyre rejtettük. Itt jegyzem meg, hogy a koszorút és az út előkészítésében részt vevő, velünk együtt utazó *Kelemen Miklós* szegedi unitárius lelkész költségét az egyesületünk fizette. A csoport tagjai saját költségen utaztak. Mivel igen hosszú út állt előttünk, csak igen rövid időre állhattunk meg közben-közben. Aradon fájt a szívünk, hogy nem tekinthettük meg a vértanúk emlékművét és szomorúak voltunk a város elhanyagoltsága miatt. Déván ragyogó napsütésben láttuk a várat, kevés időre megmozgattuk magunkat.

Nagyszébenben félórás sétát tettünk az ő és új városrész centrumában. Brassó felé haladva, csodálatosan szép látvány volt a már hősipkás Fogarasi Havasok nap-sütötte vonulata. (Előző héten esett le a hó.) Átevickélve Brassón — mert már sötét volt — alig vártuk, hogy Sepsiszentgyörgyön, a Hotel Bodogban megpihenhessünk. Közölték azonban, hogy a szállás odébb lesz, Málnásfürdőn. Később nem bántuk meg, hogy itt laktunk, mert igen kedves emberekkel találkoztunk, és meg-

értő, udvarias kiszolgálásban volt részünk. A mellénk beosztott aktivista — mint idegenvezető — a román hatóságok részéről minden apró részletre kíváncsi volt, s főleg jövetelünk célját nem értette. Pénteken azzal állt elő, hogy 20 percnél többet ne időzzünk Kálnokon, ne keltsünk feltűnést. Mi megnyugtattuk, hogy rendbontó nacionalista szándék híján vagyunk. Viszont izgatottak voltunk valamennyien a nagy pillanat előtt. Nagyon rossz, elhanyagolt úton haladva, Kőröspatakon keresztül értünk Kálnokra. A falusi élet elsorvasztásának minden jegyét volt módunk tapasztalni.

Szegény Bedő Albert, ha most látná hön szeretett szülőföldjét!

Rövid keresés után megtaláltuk azt a kaput, melyen az „EGY AZ ISTEN” felirat, az unitárius hitvallás köszöntött bennünket. Nehezen leírható pillanatok következtek. Kifejezni alig lehet azt a boldogságot, ami a fiatal kálnoki unitárius lelkes, Orbán Fitori Dezső és kedves felesége arcáról, szeméből sugárzott. Öröm, jószág, szeretet és valami ősi, igazi hit. Bensőséges magyar—székely testvéri érzés. A templomkert elején körbeálltuk a sírhelyet. Elhelyeztük a koszorút, s kedves Zachárné figyelmessége révén a közelgő halottak napjára való tekintettel gyertyát is gyújtottunk. A beróti hegyek lankáin megülő őszi csöndben ekkor az „Erdész-himnusz” hangjai csendültek fel.

Hadd soroljuk fel azok nevét, akik elvitték a magyar ERDÉSZETI EGYESÜLET üdvözlését, tiszteletét: *Adám Péter* és felesége, *dr. Bartucz Ferenc* és felesége, *dr. Bársony Lajos*, felesége és leánya, *Bíró László*, *Eszes Ferenc*, *Fröhlich András*, *Kiss Éva*, *Polner Frigyesné* és leánya, *Sebő György*, *Strobl Judit*, *Szenthe Adám*, *Zachar Miklós* és felesége, *Zsibók András*, valamint a már említett *Kelemen Miklós*. Az autóbust *Bálint Szilveszter* vezette. EXPRESS-idegenvezető: *Barabás Gyuláné*.

Megsodáltuk a templomkert hatalmas tölgyfáit, a legidősebbet 500 évesre mondták, de a 200 évesnek vélt is igen szép. A húsz percen már rég túl voltunk, amikor a kicsi, de nem olyan régen, belülről tatarozott templomban vendéglátó lelkészünk bemutatta az orgona hangzását, eljátszotta és elénekelt az „Erős vár a mi Istenünk” című ismert egyházi éneket. Ezután a csoport valamennyi tagját meghívták egy igen kedves baráti beszélgetésre a lelkései házba, ahol a tőlük telhető módon, de igazi szeretettel, szerényen megvendégeltek bennünket. Mi is viszonzottuk, a megihitt hangulatban sok kis csomag került elő az autóbusból.

Kirándulásunk célját elérve felszabadultan, az élmények újra és újra felidézése közben, azon vettük észre magunkat, hogy már Brassóban vagyunk. Kétórás városnézés után visszafelé haladva szálláshelyünkre megálltunk Sepsiszentgyörgyön. Néhány apró bevásárlás és múzeumlátogatás után boldogan ültünk le vacsorázni. A megkülönböztetett figyelmességet az is jelezte, hogy az étteremben — ha rövid időre is — de teljes világitás volt. Jó hangulatban köszöntünk el kísérőnktől és vendéglátóinktól. Másnap reggel korán kellett indulni hazafelé. Utunk Csikszereda felé a Csiki-havasok mellett vitt. Átkelve a Hargitán, erdészszemmel is néztük a tájat. Itt-ott a kopár hegyi legelők sejtették velünk a korábbi túlhasználatot, illetve az újraerdősítés elmaradását. Székelyudvarhely mellett megálltunk *Orbán Balázs* síremlékénél is, csakúgy, mint *Farkaslakán*, ahol *Tamási Áron* nyugszik. Maradt még gyertya, és az októberi szélcsendes időben talán csonkig égtek, amíg mi folytattuk az utazást.

Korond, Parajd, Szováta önmagában egy napot is kívánt volna, de igyekeztünk Marosvásárhelyre. A sok magyar szó vidított és nyugtatott mindannyiunkat. A Tordai-hasadék természeti szépsége még egy kis gyalogtúrát is megért. Napnyugta tájban is érdekes a látvány. Hosszú utazás következett ezután, a már ismert úton: Déván, Aradon keresztül. Nagylak felé. Nem volt szerencsénk a határnál, mert a sok lengyel gépkocsi miatt több mint négy órát kellett várni. A hajnali órákban értünk haza, fáradtan, de megelégedett érzéssel. Fényképek őrzik e kirándulás élményeit, de igazán mindenki magában hordja emlékeit. Egy év távlatából csak az jut eszünkbe:

vajon ki gyújtott gyertyát, ki helyezte koszorút Bedő Albert sírjánál december 31-én, szilveszterkor, születésének 150. évfordulója napján?